

Innehåll

Minnesanteckningar från Kommunala pensionärsrådet.....	2
Deltagare:	2
Ledamöter KPR:	2
Vård-och omsorgsförvaltningen:.....	2
Kommunledningskontoret	2
Mötespunkter:	2
§ 21 Val av justerare och fastställande av justeringstid.....	2
§ 22 Fastställande av föredragningslistan	2
§ 23 Språkfrågan i äldreomsorgen	3
§ 24 Ofrivillig ensamhet	4
§ 25 Mellanboendeformer.....	4
§ 26 Rådighet SÄBO.....	5
§ 27 Föreningsbidrag.....	6
§ 28 Rapport från nämnderna	6
§ 29 Äldrevänlig kommun	7
§ 30 Sammanträdestider KPR 2024	8
§ 31 Kvarvarande punkter till nästa sammanträde	8
§ 32 Mötet avslutas.....	8

Minnesanteckningar från Kommunala pensionärsrådet

Datum: 1 december

Tid: 13.00-15.30

Plats: Kommunfullmäktigesalen

Deltagare:

Ledamöter KPR:

Närvarande:

Tobias Smedberg, Cecilia Forss, Anita Björklund Hammarberg, Jonas Segersam, Erik Boman, Mattias Johansson, Hans Nordström, Niklas Rommel, Christina Olsson, Hans-Erik Lindahl, Mats Hallor, Inger Sjöberg, Anna Gelvås

Frånvarande:

Hilde Klasson, Karin Näslund-Westman

Vård-och omsorgsförvaltningen:

Lenita Granlund, förvaltningsdirektör, Heléne Stenlund äldreombudsman, Kenny Jansson handläggande tjänsteperson KPR, Daniel Karlsson sekreterare, Paulina Karlsson områdeschef hemvård, Elin Ferrari samordnare hemvård, Maria Mases samordnare hemvård, Robin Fält samordnare hemvård, Carola Bertolino Verksamhetsutvecklare, Per Kullberg fysioterapeut

Kommunledningskontoret

Carl Ljunggren, fastighetsdirektör

Mötespunkter:

§ 21-32

Sekreterare

Daniel Karlsson

Ordförande

Tobias Smedberg

Justerande

Hans Nordström

§ 21 Val av justerare och fastställande av justeringstid

Minnesanteckningarna skickas ut för genomläsning den 15 december och justeras därefter digitalt.

§ 22 Fastställande av föredragningslistan

Föredragningslistan godkänns enligt utsänt förslag.

§ 23 Språkfrågan i äldreomsorgen

Paulina Karlsson, Elin Ferrari, Marias Mases, och Robin Fält informerar om hemvårdens arbete med språkfrågan. För mer information se bilaga, s. 5–15.

Synpunkter och frågor från UPS och pensionärsföreningarna:

- Den vision som beskrivs är mycket bra, dock är det en bit kvar tills den är uppfylld och fortfarande finns en del vita fläckar kvar. Det är därför mycket viktigt att kommunen jobbar vidare systematiskt med frågan då utmaningarna kommer att intensifieras framöver.
- Hur möter kommunen utmaningen med att genomföra språkutveckling inom hemtjänsten som är en verksamhet med mycket ensamarbete, där kollegor sällan finns på plats att stötta?
- Innefattar beskrivningen både egen region och externa utförare?

Paulina Karlsson svarar:

- Hemvården arbetar med att integrera språkinsatserna i rekryterings-, introduktions- och utbildningsinsatserna som genomförs. Fler och fler äldre har också andra språk än svenska som sitt förstaspråk vilket innebär att många medarbetare kan ge äldre vård på sitt eget språk.
- Språkutvecklande insatser läggs in i olika gemensamma forum, såsom utbildningar, APT etc. där medarbetarna kan få stöttning och svar på sina frågor. Därtill finns handlingsplaner på individnivå i varje verksamhet.
- Den beskrivning som getts innefattar endast de språkutvecklande insatserna inom egen region.

Tobias Smedberg tillägger att äldrenämnden inom kort planerar att fatta beslut om tillskapande av den nya titeln servicebiträde. Denna nya befattning är tänkt att arbeta inom hemtjänsten med de uppgifter som inte är omsorgsnära. Med det frigjorts tid för utbildad personal att arbeta omsorgsnära. Möjlighet finns sedan för servicebiträden att utbilda sig och utveckla sin kompetens successivt. Med detta möjliggörs även att klara kompetensförsörjningen och att anställa personer utan vad som idag ses som tillräcklig språkkompetens.

§ 24 Ofrivillig ensamhet

Carola Bertolino Verksamhetsutvecklare och Per Kullberg fysioterapeut träffpunkter 65+ informerar om ofrivillig ensamhet bland äldre. För mer information se bilaga s. 17–32.

Synpunkter och frågor från UPS och pensionärsföreningarna:

- Det sägs ofta att män generellt är mer ofrivilligt ensamma än kvinnor. Stämmer detta?
- Det finns länder som Storbritannien och Norge som ligger före Sverige i forskningen inom området. Det är onödigt att uppfinna hjulet på nytt, vi bör i stället ta hit personer därifrån som kommer hit och inspirerar.
- Personer som bor hemma med hjälpmedel och som sedan ska ta sig ut för första gången kan behöva stöttning för att komma iväg. Varför inte ha projekt när man hjälper personen till exempelvis träffpunkten? Det kan även behövas välkomstillfällen där man välkomnar och lockar nya besökare till träffpunkterna.

Carola Bertolino och Per Kullberg svarar:

- Den allmänna bilden är oftast att män är mer ensamma. Forskningen ger dock inte ett entydigt svar, exempelvis kan kvinnor löpa större risk att fastna i en viss typ av ofrivillig ensamhet relaterad till omhändertagande av anhöriga. En myt som dock kan avfärdas är att svenskar generellt är mer ensamma än personer från andra länder.
- Det stämmer att det finns mycket värdefull forskning internationellt att ta del av, vilket kommunen också gör. Det kan dock ibland vara svårt att kopiera en lösning rakt av från ett land till ett annat då förutsättningar skiljer sig åt. Därtill tittar kommunen också på vad som redan görs lokalt och medvetandegör och systematiserar redan befintliga insatser.
- Förskrivare har alltid huvudansvaret kopplat till den enskilde användarens hjälpmedel. Därtill har "Projekt ofrivillig ensamhet utifrån Träffpunkter" insatser för att hjälpa och lotsa målgruppen ofrivilligt ensamma äldre till kommunens träffpunkter.

§ 25 Mellanboendeformer

Carl Ljunggren informerar:

Mellanboendeformer innefattar boenden på den ordinarie bostadsmarknaden som inte är biståndsbedömda. Mellanboenden finns inom den fria hyresmarknaden, kommunen har möjlighet att påverka i viss mån genom att främja tillskapandet av dessa bostäder på olika sätt. Kommunen har relativt nyligen genomfört en enkät om äldres (60–80 år) preferenser gällande sitt boende. Enkäten gav ett antal ganska tydliga svar som kommunen också ville förmedla till de privata byggherrarna, tillsammans med annan information om exempelvis äldres flyttmönster (ca 25 av de som flyttar gör det till en hyresrätt), möjlighet till stöd mm.

Utifrån detta bjöds externa parter in till information och dialog nu i onsdags och ett femtontal företag deltog. Gensvaret var positivt och företagen var särskilt

nöjda med att kommunen hade en bred och samlad presentation och representation.

För mer information se bilaga s. 34–40.

Cecilia Forss framhåller att upplägget med att främja denna boendeform verkar klokt men undrar om utvecklingsarbetet bara gäller hyresrätter, då dessa bara utgör en mindre del av flyttningarna bland äldre, och inte bostadsrätter. Mycket pekar på att det är väldigt många äldre som vill flytta till anpassade lägenheter, men inte så många som vill betala för vad nyproduktion kostar.

Carl Ljunggren svarar att man har noterat att det som är mest komplicerat att få till är hyresrätter, det är generellt betydligt enklare med bostadsrätter. Utmaningen är att täcka hela produktfloran, även hyresrätter, och rimliga hyresnivåer i detta. Ett medskick är att kommunförvaltningen är mest orolig för hur tillräckligt utbud av det enklare och billigare ska säkerställas.

Tobias Smedberg konstaterar att en av bakgrunderna till att bjuda in och involvera de privata byggherrarna är Uppsalahem inte kan bygga alla anpassade hyresrätter för äldre. Kommunen förser därför hyresvärdarna med det underlaget som beskrivits med förhoppningen att även de går in och är delaktiga i utbyggnaden.

Jonas Segersam undrar vad som hände med projektet ”Fyra lax”, om billigare bostäder inom ramen för Uppsalahem.

Kenny Jansson svarar att ”Fyra lax” var ett innovationsprojekt som utifrån ett teoretiskt koncept testade utveckling av delningsboende för äldre. Innovationsprojektet är avslutat men har fortsatt i det konkreta projektet Takryttaren. Detta projekt är fortsatt aktuellt och är inriktat på delning av vissa ytor och något lägre hyror, men Kenny har inte kunskap om hur hyresnivåerna ser ut i detalj.

UPS framhåller att kommunen är stor och att det även behöver säkerställas att mellanboenden tillskapas i kransorterna. Har kommunen tagit med det i beräkningarna? Dessutom kan dessa mellanboenden inte bara vara vanliga hyresrätter, utan måste erbjuda något mer. Vad är det för mervärden som är aktuella?

Carl Ljunggren svarar att det faktum att det saknas alternativ i kransorterna är något som lyfts fram i enkäten och som kommunen har fokus på. Många äldre vill bo kvar i närområdet, hindret för att flytta är ofta att tillgängligt boende inte finns på den egna orten. De mervärden som är aktuella i mellanboenden (det som kommunen kallar seniorboende med gemensamhetslokal) är gemensamma ytor samt viss bemanning (vårdskap).

§ 26 Rådighet SÄBO

Tobias Smedberg informerar om att kommunen just nu har en stor överkapacitet inom särskilt boende för äldre. Just nu står 150 platser tomma varav hälften i egen regi, i vår tillkommer ytterligare 80 platser på Kapellgärdet. Att kommunen inte har rådighet över vad som ska byggas, samt var och hur, har varit en baksida med den fria etableringsrätten som också lett till att det byggts för mycket. De tomma platserna leder också till stora kostnader för kommunens skattebetalare.

Styret vill kunna säkerställa att kommunen har särskilda boenden i stadsdelar där äldre vill bo, exempel Rosendal/Kapellgården. Under de senaste åren har utbyggnaden av boenden inom LOV koncentrerats till ett fåtal områden. Det är viktigt att valfriheten ska finnas kvar för den enskilde, styret vill ha kvar samma valfrihet och mångfald av aktörer och många olika driftsformer.

Styrets inriktning är att gå över från LOV till ramupphandling LOU. För den enskilde kvarstår valfriheten men den privata etableringsrätten tas bort. I dagsläget finns ingen politisk majoritet för förslaget. I november fattade kommunfullmäktige beslut om mål och budget, inom ramen för detta finns ett beslut om att utreda fördelarna och nackdelarna med LOU och LOV inom särskilt boende.

Privata utförare tycker det är viktigt att konkurrensmöjligheten finns kvar, samt att avtalsperioderna är långa. Styret är därför beredda att sträcka sig så långt som lagen medger inom ramen för avtalslängderna med ambitionen att kunna skapa en lösning som håller över tid.

Synpunkter och frågor från UPS:

UPS värnar om valfriheten, äldre vill kunna välja. Inom demensboenden är möjligtvis valfriheten inte lika viktig som inom omvårdnad.

- UPS blir oroliga om många platser försvinner, då blir det brist. Frågan måste hanteras på ett klokt sätt. Befolkningstillväxten borde väl innebära att 150 platser i överskott borde vara ett snabbt övergående problem?

Cecilia Forss och Jonas Segersam framhåller att det finns stora politiska skiljelinjer i LOV-frågan och om hur behovet ska säkerställas, dit hör även ersättningen till LOV-boendena. Det är även viktigt att understryka att kommunen och därmed skattebetalarna inte betalar för de tomma LOV-platserna.

Tobias Smedberg svarar att LOV-systemets stora svaghet är att kommunen inte kan planera för balans i behov och utbud av platser. Planeringshorisonten för att bygga är minst 5–7 år. Risken är alltså stor för såväl under- som överkapacitet om kommunen inte har rådigheten. Det kan finnas en underkapacitet om några år men det går inte att veta. Samtidigt finns en risk att externa aktörer börjar bygga igen och om kommunen då också bygger kan kommunen stå med ännu större överskott av platser.

§ 27 Föreningsbidrag

Daniel Karlsson, utredare vård- och omsorgsförvaltningen informerar kort om äldrenämndens föreningsbidrag och vad som är på gång 2024. För mer information, se bilaga s. 44–53.

UPS ställer frågan om aktivitetsbidraget för pensionärsföreningar ska avvecklas.

Daniel Karlsson svarar att det inte finns några planer på detta.

§ 28 Rapport från nämnderna

Kulturnämnden:

Mattias Johansson informerar:

Inom ramen för nästa års budget bereds flera frågor av intresse för kommunens äldre, exempelvis biblioteksfrågan. Nämnden planerar inga fler nedläggningar förutom i Vänge. Dock kommer skolbiblioteket i Vänge fortsatt vara tillgängligt. Eriksbergsbiblioteket kommer att hänvisa till Rosendal under pågående renovering, inget ersättningsbibliotek kommer tillskapas under tiden.

Ljusfestivalen *Allt ljus på Uppsala* har fått bra respons av kommuninvånare och besökare. Därtill planeras ett minnesmärke i Uppsala för Alva Myrdal, som är den enda fredspristagaren som hittills inte förärats med detta.

Idrotts- och fritidsnämnden

Erik Boman informerar om att idrotts- och fritidsnämndens fokus under den senaste tiden har varit arbetet med lokal- och bostadsförsörjningsplanen. En stor del av nämndens verksamhet innefattar byggande av idrottsplatser och idrottsanläggningar. En hel del av planerna har skjutits fram då byggmarknaden mer eller mindre har kollapsat, det påverkar även exempelvis idrottshallar och konstgräsplaner. Annars är det stora byggprojektet just nu den stora simhallen i Gränby som ska stå klar 2025.

Nämnden har också fått återrapport från Summerzone, som blev väldigt lyckat, med mycket intresse för konceptet också utifrån. Att också utveckla konceptet för målgruppen äldre har varit en framgång, och nämnden hoppas kunna utveckla detta ännu mer nästa år.

Omsorgsnämnden

Anita Björklund Hammarberg informerar om att omsorgsnämnden i mångt och mycket brottas med samma utmaningar som äldrenämnden, exempelvis hyrpersonal och språkutbildning. I december fattar nämnden även beslut om föreningsbidragen för år 2024. Det finns därtill en fortsatt brist på LSS-boenden inom kommunen.

Äldrenämnden

Cecilia Forss framhåller att prognosen är att efterfrågan och kapacitet inom särskilt boende för äldre kommer mötas inom några år och att Vardagas boende 2024 därför behövs för att möta kapaciteten. Tobias Smedberg informerar om att beslut i äldrenämnden om idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Fyrisgården är på gång och att beslut i frågan väntas på decembernämnden.

§ 29 Äldrevänlig kommun

Kenny Jansson informerar om den konferens i Köpenhamn som representanter för äldrevänlig kommun besökte. Det som görs i Uppsala är del av ett större sammanhang och på konferensen uppvisades ett stort intresse exempelvis för Uppsalas seniorluncher på skolor.

Därtill informeras om att kommunen satt upp pratbänkar för att uppmuntra till spontansamtal.

För mer information se bilaga s. 56–59.

Fråga från UPS:

Har kommunen även satt upp bänkar med extra handtag i anslutning till busshållplatser?

Kenny Jansson svarar att frågan har beaktats och övervägts och att kommunen landat i att dessa pratbänkar är ett bra första steg som en åldersvänlig lösning som är bra för alla, men att man tar med resonemanget om dubbla handtag.

§ 30 Sammanträdestider KPR 2024

Sammanträdestider 2024 fastställs till:

16 februari

17 maj

6 september

6 december

Samtliga sammanträden 13-15.30.

§ 31 Kvarvarande punkter till nästa sammanträde

Följande punkter bordläggs till nästkommande sammanträde den 16 februari:

- Tema stadsmiljö
- Lokalförsörjning och samutnyttjande av lokaler

§ 32 Mötet avslutas

Ordförande Tobias Smedberg avslutar dagens sammanträde i Kommunala Pensionärsrådet.